

A BÖLCSŐDEI ELLÁTÁS FELTÉTELEI, A NEVELÉS-GONDOZÁS SZAKMAI SZABÁLYAI

RRF-1.1.1-22-2022-00001

Tartalomjegyzék

I	A bölcsőde jelentősége a mai magyar társadalomban.....	3
II	A települési önkormányzat feladatai a bölcsődei ellátás biztosításában	4
III	Bölcsődei ellátás működési feltételei	8
III.1	A bölcsődei ellátás működési feltételei- személyi feltételek	8
III.2	A bölcsődei ellátás működési feltételei - Tárgyi feltételek.....	15
III.3	A bölcsőde szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzése (működési engedély kérése).....	19
III.4	A bölcsőde nyitva tartása	22
III.5	Napi adatszolgáltatási kötelezettség	24
III.6	A bölcsődében fizetendő térítési díjra vonatkozó rendelkezések.....	24
III.7	A bölcsőde finanszírozási rendszere - Önkormányzati Fenntartó esetén	27
III.8	A bölcsőde finanszírozási rendszere - egyházi és nem állami fenntartó esetén	28
IV	Gyermekek nevelése-gondozása a bölcsődében.....	29
IV.1	Gyermekek felvétele a bölcsődébe	29
IV.2	A gyermeki jogok védelme	30
IV.3	A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja	33
IV.4	Családokat támogató alapellátáson túli szolgáltatások	38
V	Dokumentáció	40
VI	Sajátos nevelési igényű valamint, korai fejlesztésre és gondozásra jogosult kisgyermek nevelése-gondozása a bölcsődében	42
VII	Csecsemő és kisgyermek élelmezése a bölcsődében	43
VIII	Ajánlott szakirodalom és szakcikkek.....	50
IX	Felhasznált jogszabályok - szakmai anyagok	53

A bölcsőde a családra, mint komplex rendszerre tekint, melynek értelmében nem csak a kisgyermek nevelését-gondozását, hanem az **egész család támogatását feladatának tekinti**. A **nevelésben partnerként a szülővel együttműködve**, biztos alapokat épít ki a szokásrendszerek, a gyermeki önállóság, a szocializálódás útján. A bölcsődei szocializáció, kedvező hatással van a gyermekek értelmi és érzelmi fejlődésére, jótékonyan hat a kommunikációs és szociális képességek kibontakozására. A kortárskapcsolatok a társas alkalmazkodás szempontjából nagy jelentőségűek, és szimmetrikus mivoltukból fakadóan előnyöket biztosítanak az egyén számára (N. Kollár, 2004a).

Az egykorúakkal folytatott interakciók és közös tevékenységek irányítják a gyermeket arra, hogy az emberek közötti együttműködés nem magától értetődő, hanem azért a másik féllel együtt tenni kell. A játéktevékenység során a gyerekek olyan, a társadalomba való beilleszkedéshez elengedhetetlenül fontos készségeket fejlesztenek ki, mint az együttműködés, a fegyelmezettség, saját igények érvényre juttatása, vagy a hierarchiában elfoglalt helynek megfelelő viselkedésmód. Piaget (1932/1965)

A bölcsődei ellátás biztosításával lehetővé válik a **kisgyermekes családok segítése**, így a munka és a család összeegyeztethetősége, ezáltal a kettő egyensúlyának megteremtése, hozzájárulva a szülők **munkavállalási esélyeinek növeléséhez**, valamint a kora gyermekkori intervenció szemléletét követve, inkluzív neveléssel megteremti **az esélyegyenlőséget**.

A feladat ellátásáról alapvetően a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló **1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)** rendelkezik.

A Gyvt. megfogalmazásában a bölcsődei ellátás keretében - ha e törvény kivételt nem tesz - a három éven aluli gyermekek napközbeni ellátását kell biztosítani. Bölcsődei ellátás keretében a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek nevelése és gondozása is végezhető.

A települési önkormányzat, fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat, illetve a fővárosi önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi önkormányzat feladata a gyermekek védelme helyi ellátó rendszerének kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése. Gyvt. 94§ (1)

A gyermekek **napközbeni ellátásaként** az életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést **kell megszervezni. Bölcsődei ellátás biztosítandó azon gyermekek számára, akiknek szülei, törvényes képviselői munkavégzésük** - ideértve a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozást segítő ellátás és a gyermeknevelési támogatás folyósítása melletti munkavégzést is - **munkaerő-piaci** részvételt elősegítő **programban, képzésben** való részvételük, nappali rendszerű iskolai oktatásban, a nappali oktatás munkarendje szerint szervezett felnőttoktatásban, felsőoktatási intézményben nappali képzésben való részvételük, **betegségük** vagy **egyéb ok** miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások **időtartama** lehetőleg a **szülő, törvényes képviselő munkarendjéhez igazodik.** Gyermekek napközbeni **ellátásának igénybevételére jogosult az átmeneti gondozásban és az otthont nyújtó ellátásban** részesülő gyermek is. (Gyvt. 41§ (1))

Feladat ellátásának kötelezettségei

- Az a települési önkormányzat, fővárosban a kerületi önkormányzat, amelynek területén **tízezernél több állandó lakos él, bölcsődét köteles működtetni.** (Gyvt. 94§ (3))

- **Tízezernél alacsonyabb** lakosságszám esetén, ha a bölcsődei ellátásra az adott településen legalább **öt gyermek tekintetében igény** jelentkezik, vagy a település - jogszabályban meghatározottak szerint megállapított - **3 év alatti lakosainak száma meghaladja a 40 főt**, a települési önkormányzat **köteles gondoskodni** a gyermekek bölcsődei ellátásáról a bölcsődei ellátást nyújtó intézmények, szolgáltatások bármelyik formájának biztosításával, önállóan, társulásban vagy ellátási szerződés útján. **Az előzőekben leírt igények felmérése érdekében:**
 - Ha a települési önkormányzat nem biztosít bölcsődei ellátást, **minden év március 1-jéig** a helyben szokásos módon felhívást tesz közzé arról, hogy a szülő vagy más törvényes képviselő **április 15-éig jelezheti** a települési önkormányzat felé a bölcsődei ellátás biztosítása **iránti igényét**.
 - Minden év március 31-éig megvizsgálja, hogy a **Központi Statisztikai Hivatal adott év január 1-jei adatai alapján** a település **3 év alatti lakosainak száma meghaladja-e a negyven főt**.

Az ellátási terület

- A települési önkormányzat által **fenntartott intézmények ellátási területe a település lakosságára** terjed ki, kivéve, ha az intézményt társulás keretében közösen tartják fenn, vagy ha az ellátást szerződésben vállalta más önkormányzat lakosságára is kiterjedően.
- A települési önkormányzat által fenntartott bölcsőde a **szolgáltatói nyilvántartásban szereplő férőhelyszáma legfeljebb 25%-áig**, az ellátási **területén kívül lakóhellyel**, ennek hiányában **tartózkodási hellyel rendelkező** gyermek ellátását is **biztosíthatja, feltéve**, hogy az ellátási területén lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező **valamennyi bölcsődei ellátást igénylő és arra jogosult gyermek ellátását biztosítani tudja**.
- Az intézményt fenntartó önkormányzat az intézménnyel nem rendelkező önkormányzat kérésére az ellátást nem tagadhatja meg, ha e törvény hatálybalépésekor vagy külön megállapodásuk alapján már biztosított ellátást. A bölcsődei ellátást társulás útján is biztosíthatják. Az intézmények ellátási területének meghatározásánál tekintettel kell lenni arra is, hogy az intézmény és az ellátottak lakóhelye közötti távolság lehetőleg ne haladja meg az ötven km-t.

Bölcsődei ellátás biztosításának formái

- **intézményi forma:** bölcsőde, mini bölcsőde
- **szolgáltatási forma:** munkahelyi bölcsőde és a családi bölcsőde

A bölcsőde szervezetileg működhet

- önálló bölcsődeként, annak tagintézményeként;
- bölcsődei igazgatóság, illetve egyesített bölcsőde szervezeti formában, annak tagintézményeként;
- többcélú óvoda-bölcsődeként;
- többcélú, közös igazgatású intézmény önálló szervezeti és szakmai egységeként.

A bölcsődei nevelési év szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tart.

Bölcsődei ellátás tartama

Bölcsődei ellátás keretében a gyermek **húszhetes korától** nevelhető és gondozható, ha a harmadik életévét:

- január 1-je és augusztus 31-e között tölti be, az adott év augusztus 31-éig;
- szeptember 1-je és december 31-e között tölti be, a következő év augusztus 31-éig, ha a szülő, törvényes képviselő nyilatkozik arról, hogy a gyermek napközbeni ellátását eddig az időpontig bölcsődei ellátás keretében kívánja megoldani.
- Az óvodai nevelésre nem érett gyermek esetén, ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, de testi vagy értelmi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, és óvodai jelentkezését az orvos nem javasolja, bölcsődei ellátás keretében gondozható, nevelhető a gyermek negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-éig.
- A sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek annak az évnek az augusztus 31. napjáig vehet részt, amelyben a hatodik életévét betölti. Ha a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, sajátos nevelési igényű, illetve gyógypedagógiai tanácsadásra, korai fejlesztésre és gondozásra (a továbbiakban: korai fejlesztésre és gondozásra) jogosult gyermek napközbeni ellátását biztosítja, a gyermek bölcsődei nevelésének, gondozásának megkezdését követő legalább három hónap elteltével,

az intézmény orvosának, gyógypedagógusának kisgyermeknevelőjének, valamint a család- és gyermekjóléti központ munkatársának a véleménye alapján - az intézmény vezetője a szülővel együtt, értékeli a gyermek beilleszkedését, és dönt a gyermek további neveléséről, gondozásáról.

A bölcsőde vezetője minden év **április 15-éig** tájékoztatást küld az **Oktatási Hivatalnak** azon **harmadik életévüket betöltött gyermekekről**, akikről a szülő egyetértésével megállapították, hogy **óvodai nevelésre nem érett**. Az Oktatási Hivatal a tájékoztatást minden év április 20-ig megküldi a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kötelező felvételt biztosító óvoda vezetőjének. A lejelentett **gyermek szülője mentesül** a gyermek óvodai **beíratásának kötelezettsége alól**.

Ha a lejelentett gyermek ellátására vonatkozó megállapodás a bölcsődei nevelési év közben **megszűnik**, arról a **bölcsőde vezetője** haladéktalanul **tájékoztatja** a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési **önkormányzat jegyzőjét**.

III.1 A bölcsődei ellátás működési feltételei- személyi feltételek

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló **15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (továbbiakban rendelet)** a gyermekek napközbeni ellátásának, ide értve a **bölcsődei ellátás részletszabályait tartalmazza.**

A rendelet megfogalmazásában a bölcsődei ellátás során a gyermeki és szülői jogok tiszteletben tartásával, azok érvényesülését biztosítva kell eljárni.

A bölcsődei ellátás szakmai létszám irányszámait, valamint a működtetés létszámminimum követelményeit a rendelet melléklete tartalmazza. A feladatellátás érdekében további munkakörök is létesíthetők. Kivonat a mellékletből:

Vezető munkakörök szervezeti kialakítástól függően

- **Intézményvezető/vezető:**
 - bölcsődei igazgatóság 1 fő
 - többcélú óvoda-bölcsőde vagy többcélú, közös igazgatású intézmény önálló szervezeti és szakmai egysége szervezeti formában 3 vagy annál több csoport esetén 1 fő (Többcélú intézményben vezetői megbízást az kaphat, illetve vezetői munkakörbe az nevezhető ki, aki bármely, az intézmény által biztosított szolgáltatás, illetve ellátás vezetőjére meghatározott, felsőfokú végzettség körébe tartozó képesítési előírásoknak megfelel.), intézményvezető helyettes 1 fő (létszáma a fenntartó döntése alapján kerül meghatározásra)
 - egyesített bölcsődék 1 fő, intézményvezető helyettes 1 fő (létszáma a fenntartó döntése alapján kerül meghatározásra)
 - önálló bölcsőde 1 fő
- **gazdasági vezető, élelmezésvezető, tejkonyhavezető** 1 fő (létszámuk fenntartói döntés alapján kerül meghatározásra)

Ellátás nyújtásához tartozó munkakörök

- **szaktanácsadó:** 1 fő (egyesített bölcsődei igazgatóságokon, illetve többcélú intézmény esetén, ha korábban a bölcsődei ellátás szervezetenként egyesített bölcsődei intézményként vagy bölcsődei igazgatóságként működött)
- **kisgyermeknevelő:** bölcsődei csoportonként 2 fő
 - 5 vagy több gyermekcsoport esetén további kisgyermeknevelő, a létszámból az egyik kisgyermeknevelő vezető-helyettesi feladatokat végez azzal, hogy szükség esetén a bölcsődei csoportban kisgyermeknevelői feladatokat is ellát
 - Többcélú, közös igazgatású intézmény esetén az **egycsoportos bölcsődében vezetői feladatokat** ellátó kisgyermeknevelő vezetői feladatokat is ellát **heti 2 órában**
 - Többcélú, közös igazgatású intézmény esetén a **kétcsoportos bölcsődében a vezetői feladatokat** ellátó kisgyermeknevelő vezetői feladatokat is ellát **heti 4 órában**
- **bölcsődei dajka:** bölcsődei egységenként, egy vagy két csoport esetén 1 fő
- **gyógypedagógus, gyógytornász, konduktor, gyógypedagógiai asszisztens:** (sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermekeket is ellátó bölcsődében, létszámuk fenntartói döntés alapján kerül megállapításra)
- **orvos** (a fenntartó döntése alapján foglalkoztatható)

A munkakörök betöltéséhez szükséges **képesítési előírásokat** a jogalkotó, a rendelet mellékletében szabályozza. A munkakörök ellátásának egyéb **feltétele az erkölcsi bizonyítvány bemutatása, valamint a munkaköri illetve személyi higiénés alkalmasság** továbbá a 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet szerinti érvényes Egészségügyi Nyilatkozat. A munkáltató beszerzi a **foglalkoztatni kívánt személy nyilatkozatát** arról is, hogy nem áll fenn vele szemben a Gyvt. 10/A. § (1) bekezdésében meghatározott kizáró ok.

Munkaidő

- **Kisgyermeknevelő munkaideje** (257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet)

A bölcsődében foglalkoztatott kisgyermeknevelő heti teljes **munkaideje 40 óra, ami napi 8 óra**, amelyből **hét órát kell az intézményben eltölteni**. A kötött munkaidőt a munkáltató által, a munkakörhöz kapcsolódóan meghatározottak szerint a gyermekek közvetlen nevelésére, gondozására kell fordítani. A munkaidő fennmaradó részében, részére a bölcsődei nevelést,

gondozást előkészítő, azzal összefüggő egyéb feladatok elvégzése, gyakornok szakmai segítése és eseti helyettesítés ellátása rendelhető el.

Sajátos nevelési igényű gyermekek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermekek nevelését, gondozását végző **speciális csoportban** kisgyermeknevelőként foglalkoztatottnak, továbbá pszichológus, valamint gyógypedagógus esetén **napi 6 óra a kötött munkaidő.**

▪ **Bölcsődei dajka munkaideje**

A bölcsődében a bölcsődei dajka munkavégzését a nyitvatartási időn belül **nyolcórás munkarendben kell megszervezni.** Ha a bölcsődében kettőnél több bölcsődei csoport működik, a bölcsődei dajka munkarendje két műszakos munkarendben is megszervezhető.

Munkarend

A kisgyermeknevelők, bölcsődei dajkák munkarendjét az adott gondozási egység – s ezen belül az adott csoport – napirendje alapján kell kialakítani. (Megjegyzés: A műszakbeosztás nem váltja ki a részletes munkarend elkészítését!) Célszerű a munkarendet úgy összeállítani, hogy az ölelkezési idő – amikor minden kisgyermeknevelő a csoportban van – minél hosszabb legyen. Ez legoptimálisabban az egységben dolgozó kisgyermeknevelők lépcsőzetes munkaidő beosztásával oldható meg, ennek eredményeként az egységben dolgozó négy kisgyermeknevelő munkarendje eltérő. A munkarendet esetleges létszámkiesés (betegség, szabadság, továbbképzés stb.) esetére is ki kell alakítani.

A munkarendet az egységben ki kell függeszteni.

Mintánkban a bölcsőde nyitásától a tízórai kínálásáig mutatunk be egy téli lépcsőzetes munkarend változatot. (Megjegyzés: A dajka esetében nem a teljes délelőtti munkarendjét, csak a csoportban lévő közvetlen feladatait vázoltuk.)

A	B	C	D	Dajka
<p>6:30 - Az egészséges környezeti feltételeket biztosítja, pl.: szellőztet, szobanövényeket ápol. Fogadja az érkező gyermekeket, szülőket</p>		<p>7:00 -</p>		<p>6:30 - A gondozási tevékenységekhez a tárgyi feltételeket előkészíti.</p>

közben játéktevékenységet biztosít.		Fogadja az érkező gyermekeket, szülőket közben játéktevékenységet biztosít.		
Szükség szerinti fürdőszoba használat: pelenkát cserél, a gyermek önálló kézmosását, fésülködését motiválja, mintát nyújt.		Felügyel a két csoportra.		
Felügyel a két csoportra.		Szükség szerinti fürdőszoba használat: pelenkát cserél, a gyermek önálló kézmosását, fésülködését motiválja, mintát nyújt.		
8:00 - Gondozási sorrendben reggeliztet.		8:00 - Gondozási sorrendben reggeliztet.		A reggelit előkészíti az egység számára.
Játéktevékenység biztosítása. Ötletadás, a gyermekek aktuális érzelmi és fizikai állapotához igazított játékközvetítésekkel.		Játéktevékenység biztosítása. Ötletadás, a gyermekek aktuális érzelmi és fizikai állapotához igazított játékközvetítésekkel.		
Szükség szerinti fürdőszoba használat: pelenkát cserél, a gyermek önálló WC használatát, kézmosását, fésülködését motiválja.	9:00 - Üdvözlí a csoportot. Felügyel a két csoportra.	Szükség szerinti fürdőszoba használat: pelenkát cserél, a gyermek önálló WC használatát, kézmosását, fésülködését motiválja.		
Játéktevékenység biztosítása. Ötletadás, a gyermekek aktuális érzelmi és fizikai állapotához igazított játékközvetítésekkel.	Játéktevékenység biztosítása. Ötletadás, a gyermekek aktuális érzelmi és fizikai állapotához igazított játékközvetítések.	Játéktevékenység biztosítása. Ötletadás, a gyermekek aktuális érzelmi és fizikai állapotához igazított játékközvetítésekkel.	9:30 – Üdvözlí a csoportot. Játéktevékenységet biztosít.	A tízórait előkészíti az egység számára.
10:00 –Saját alcsoportjának tízórait kínál.	10:00 –Saját alcsoportjának tízórait kínál.	10:00 –Saját alcsoportjának tízórait kínál.	10:00 –Saját alcsoportjának tízórait kínál.	

Szabadság

▪ Bölcsődében nevelői munkát végzők szabadsága

- **Nevelői munkát végzők alapszabadsága** a „D” fizetési osztályban évi húsz munkanap, az „E”, „F”, „G”, „H”, „I”, „J” fizetési osztályban évi huszonegy munkanap.

- **25 nap pótszabadságra jogosult** a bölcsődei intézményvezetői, vezetői, szaktanácsadói, kisgyermeknevelői, konduktori a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, gondozását végző gyógypedagógus, gyógytornász, pszichológus, pedagógus munkakörben foglalkoztatott közalkalmazott.
 - **Gyermekek után járó pótszabadság:** egy gyermek után kettő, két gyermek után négy, kettőnél több gyermek után összesen hét munkanap pótszabadság jár. Ha a gyermek fogyatékos, a pótszabadság fogyatékos gyermekenként két munkanappal nő. Nagyon lényeges, hogy a pótszabadság nem csak annak a szülőnek jár, aki nagyobb szerepet vállal a gyermek nevelésében, hanem mindkét szülőnek. A gyermeket a születésének évében kell először figyelembe venni, utoljára pedig abban az évben, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.
- **Dajkák és a bölcsődében nem nevelői munkát végzők szabadsága**
 - A nem nevelői munkát végző közalkalmazottakat - köztük a bölcsődei dajkát is - a Kjt. alapján **évi 20 munkanap alapszabadság**, valamint a **fizetési fokozatával egyenlő számú munkanap pótszabadság** illeti meg (az 1. fizetési fokozatban e címen pótszabadság nem jár). Megilleti még a **gyermek után járó pótszabadság**.

Munkaruha juttatása

A munkáltató a személyes gondoskodás körébe tartozó feladatokat ellátó személyek részére köteles **munkaruhát juttatni**. A **kisgyermeknevelő, bölcsődei dajka, intézményvezető, vezető és szaktanácsadó munkakörben** dolgozó személyeknek a munkaruha juttatás keretében legalább a **15/1998 NM rendelet mellékletében foglaltakat kell biztosítani**. A **további munkakörökben dolgozó személyek részére a bölcsődében a fenntartó a Kjt. alapján biztosítja a munkaruhát**.

Bölcsődei dolgozók illetménye

A közalkalmazotti jogviszony keretében végzett munka javadalmazásáról a közalkalmazotti törvény rendelkezik: 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról. Az ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet (Kjtvhr.) szabályai szerint kell eljárni. A Kjt. 61.§ - 66.§ határozza meg az előmeneteli, illetve az illetményrendszerre vonatkozó szabályokat, de a végrehajtását a Kjtvhr. 9. § (1) bekezdése szabályozza. A fizetési fokozat

megállapítása a közalkalmazotti jogviszonyban töltött idő alapján történik (Kjt. 87/A.§), Az illetménytáblában fizetési osztályok (oszlopok) kategorizálják az iskolai végzettséget illetve szakképesítést, az egyes fizetési fokozatok (sorok) pedig a beszámítható munkában eltöltött idő szerint differenciálnak.

Pedagógus életpályába tartozó kisgyermeknevelő, szaktanácsadó, pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus, konduktor esetében az illetmények meghatározásának szabályait a pedagógusok életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény (Púétv.) 96-98.§-a szabályozza.

Továbbképzés

▪ **Továbbképzési kötelezettség**

A 9/2000 SzCsM rendelet kimondja: A személyes gondoskodást végző személy folyamatos szakmai továbbképzésben köteles részt venni.

▪ **Intézményvezető/vezető továbbképzési kötelezettsége**

- Szociális vezetőképzésre kötelezett, melynek szintjei:
 - ✓ **alap vezetőképzés:** önálló tagintézmény-vezető
 - ✓ **mester vezetőképzés:** intézményvezető (felsőbb vezető)
- Mentesül a vezetőképzési kötelezettség alól:
 - ✓ az első alkalommal vezetői megbízást kapott személy, aki a vezetői feladatokat legfeljebb egy év határozott ideig látja el
 - ✓ akinek a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár eléréséig öt évnél rövidebb idő van hátra
 - ✓ aki szociális szakvizsgával rendelkezik
 - ✓ aki felsőfokú szociálpolitikus, szociális munkás, szociálpedagógus, szociális szervező vagy szociális menedzser végzettséggel és – bármilyen tudományterületen szerzett – tudományos fokozattal rendelkezik

▪ **Kisgyermeknevelő továbbképzési kötelezettsége**

A továbbképzési időszak kezdete a szakképzett kisgyermeknevelő kinevezésének napja. A továbbképzési kötelezettség minősített továbbképzésen való részvétellel és a program szerinti feltételek megvalósításával teljesíthető. A **munkáltató kötelezettsége** az éves

továbbképzési terv elkészítése, és a munkavállaló részére a **továbbképzés lehetőségének biztosítása**. Az éves továbbképzési tervben megjelöli a továbbképzésre kötelezettek számát, a helyettesítés megoldását, a teljesítéshez biztosított pénzforrást. Biztosítja a továbbképzés idejére a munkaidő kedvezményt és fizeti a továbbképzés díját.

A továbbképzés továbbképzési ciklusokban történik. **Középfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelő** esetén **60 továbbképzési pontot** kell teljesíteni.

Pedagógus életpályába tartozó felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelő esetén **80 továbbképzési pontot** kell teljesíteni.

- A minősített továbbképzési programok típusai: szakmai tanfolyam, személyiségfejlesztő foglalkozás, szakmai tanácskozás, tanulmányút, szakmai műhely, szakmai e-learning, szakmai blended-learning, terepgyakorlati továbbképzés. Az érvényes minősítéssel rendelkező továbbképzési programokról az ún. képzési jegyzékben a Szociális Ágazati Portálon lehet tájékozódni.

Továbbképzési jelentés, működési nyilvántartási szám igénylése és vezetőképzési kötelezettség teljesítésének jelentése

A továbbképzési jelentések vonatkozásában a 8/2000. (VIII.04) SzCsM rendelet ad útmutatást. A **kisgyermeknevelő** munkakörbe sorolt szakembereknek az **adatait** a rendelet 1§-a értelmében **működési nyilvántartásba** kell venni. A **munkavállaló** a bejelentésről **igazolást kap**, amit a tevékenysége megszűnéséig **köteles megőrizni**. A **bejelentési kötelezettség** valamint a munkavállaló továbbképzési kötelezettségének teljesítéséről (tárgyévét követő február 28-ig), munkaviszonyának megszűnéséről vagy időleges szüneteltetéséről a jelentés a **munkáltatót** terheli. A jelentés a 8/2000.(VIII.4.) SZCSM rendelet adekvát mellékleteinek benyújtásával történik, a rendeletben kijelölt szervezet részére.

A továbbképzésekről és a munkáltató feladatairól részletes tájékoztatást a „*Tudástár- A továbbképzési rendszer labirintusa*” című kiadvány tartalmaz, amely a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról letölthető.

Csoportlétszámok a bölcsődében (15/1998 NM rendelet 46§)

- Bölcsődében, egy bölcsődei csoportban legfeljebb tizenkét gyermek nevelhető, gondozható, kivéve, ha a bölcsődei csoportban valamennyi gyermek betöltötte a második életévét, ebben az esetben egy bölcsődei csoportban legfeljebb tizennégy gyermek nevelhető, gondozható. Ha a bölcsődei nevelési év közben a gyermek bölcsődébe történő felvételére veszélyeztetettsége miatt kerül sor, a bölcsődére a rendeletben meghatározott csoportlétszám legfeljebb a bölcsődei nevelési év végéig 1 fővel túlléphető.
- Amennyiben egy bölcsődei csoportban egy sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermeket látnak el, legfeljebb tizenegy gyermek nevelhető, gondozható.
- Amennyiben egy bölcsődei csoportban kettő sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermeket látnak el, legfeljebb tíz gyermek nevelhető, gondozható.
- A sajátos nevelési igényű, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek bölcsődei ellátás keretében való nevelése, gondozása történhet a nem sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra nem jogosult gyermekekkel közös csoportban - teljes vagy részleges integrációban - továbbá speciális bölcsődei csoportban.

III.2 A bölcsődei ellátás működési feltételei - Tárgyi feltételek

A bölcsőde működhethet bölcsődének épült épületben vagy a bölcsődei funkciónak megfelelően átalakított épületben. A bölcsőde tervezésénél, illetve más épületből történő kialakításánál, átalakításánál az országos településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendelet (OTÉK) előírásainak és a bölcsődei szabványnak vagy azzal egyenértékű más műszaki megoldásnak az alkalmazásával kell eljárni.

- **Jegyzék a bölcsődei ellátás kötelező eszközeiről és felszereléséről** (15/1998 NM rendelet melléklete)
 - A gyermekek részére kialakított helyiségek akkor megfelelőek, ha - rendeltetésüktől függően - alapterületük lehetővé teszi a gyermekek egészséges, biztonságos körülmények közötti ellátását, nevelését, pihenését, öltözését, tisztálkodását, étkezését, továbbá

megfelelnek az építésügyi jogszabályoknak, valamint az egészségvédelmi és munkavédelmi követelményeknek.

- Az egyes helyiségeket a csoportlétszám figyelembevételével kell kialakítani. Az adott helyiségnek olyan méretűnek és berendezésűnek kell lennie, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek és felnőtt igénye teljesíthető legyen.
- A fűtés és a világítás megoldási módjáról, valamint a helyiségek rendeltetésszerű használatát biztosító további eszközökről helyben, az építészeti adottságok és az adott intézmény szakmai programja alapján kell dönteni.
- A gyermekek ellátásához szükséges eszközöknek és felszereléseknek biztonságosaknak, jó minőségűeknek, fertőtleníthetőeknek és az ellátott gyermekek életkorához, testméretéhez igazodóknak kell lenniük.
- Az eszközöket és a felszereléseket az adott csoport vagy csoportok létszámának figyelembevételével kell beszerezni. Az adott eszközből, felszerelésből annyi szükséges, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek és felnőtt igénye teljesíthető legyen.
- Ha vitatott, hogy az előírt eszközök és felszerelések rendelkezésre állnak-e, a bölcsődei módszertani szervezet véleményét kell írásban beszerezni. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény és szolgáltató a véleményben foglaltakat köteles figyelembe venni.
- A játszókertet úgy kell kialakítani, hogy alapterülete lehetővé tegye a bölcsődei gyermekcsoport egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti tevékenységét.
- Többcélú intézményen belül a bölcsődei játszókertet elkülönített részként kell kialakítani a bölcsődei csoportba felvett gyermekek számára.

A helyiségek, a játszókert és a terasz bútorzata, valamint egyéb berendezési tárgyai

1.	Helyiségek, játszókert	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	Csoportszoba		
3.	bölcsődei fektető	gyermekenként 1 db	
4.	rácsos fa gyermekágy matraccal	gyermekcsoportonként a gyermekek életkora, járnai tudása, létszáma és fejlettségi szintje szerint szükséges	A gyermekágy rács távolsága 7-8 cm legyen.

5.	gyermekszék	gyermekenként 1 db	Támla nélküli, állítható ülőmagasságú szék.
6.	gyermekasztal	gyermeklétszámhoz, korösszetételhez igazodóan	Állítható magasságú, négy személyes asztal, de kivételesen hatszemélyes asztal is elfogadható a 2 éves vagy annál idősebbek csoportjában.
7.	nyitott játéktároló polc	gyermekcsoportonként	A csoportszoba adottságainak és a játékszerek mennyiségének figyelembevételével.
8.	zárható szekrény	gyermekcsoportonként 1 db	
9.	kisgyermeknevelői asztal	gyermekcsoportonként 1 db	
10.	kisgyermeknevelői szék	felölt létszám függvényében, legalább 2 db	
11.	gyermekheverő, szivacs, padlóárnák	gyermekcsoportonként a létszám, az életkor és az építészeti adottságok figyelembevételével a puhasarok, az elkülönülésre alkalmas kuckó kialakításához szükséges mennyiségben	
12.	tálalókocsi	gyermekcsoportonként 1 db	
13.	<i>Gyermekfürdőszoba</i>		
14.	rekeszes törülközőtartó	gyermekcsoportonként a létszámhoz igazodva	Jellel és akasztóval ellátva, a törülközők higiénikus tárolásának lehetőségét biztosítva.
15.	falitükör	mosdókagylónként 1 db	Fektetve 1 db állótükör 2 mosdókagylóhoz is elfogadott.
16.	állótükör	fürdőszobánként 1 db	Egész alakot mutató, legalább 30 cm × 100 cm.

17.	rekeszes fali polc, fogmosópohártartó	gyermekcsoportonként 1 db, a létszámhoz igazodó számú pohártartóval ellátva	
18.	pelenkázóasztal	csoportonként 1 db	
19.	<i>Gyermeköltöző</i>		
20.	gyermek-öltözőszekrény	gyermeklétszám figyelembevételével	Jellel ellátva, minden gyermek számára szükséges biztosítani a saját ruha- és cipőtárolás lehetőségét.
21.	öltözőpad vagy szivacs	gyermeklétszám figyelembevételével	Méretük feleljen meg a különböző életkorú gyermekek öltözködési igényeinek.
22.	pelenkázóasztal	öltözőnként 1 db, a csoportokban lévő gyermekek fejlettségéhez igazodva	
23.	<i>Játzókert, terasz</i>		
24.	kerti homokozó	nevelési-gondozási egységenként 1 db	Két gyermekcsoport számára kialakított kertrészen 1 db biztosítása elegendő.
25.	takaróháló	homokozónként 1 db	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez szükséges biztosítani.
26.	árnyékolószerkezet	terazonként, homokozónként, szükség szerinti mennyiségben	Falra rögzített vagy mobil szerkezet.

A jogszabályban felsorolt minimumot biztosító kötelező elemeken túl, a Magyar Bölcsődék Egyesülete készített egy Ajánlást az optimális bölcsődei ellátás további működéséhez szükséges tárgyi feltételek és eszközök biztosításához. A kiegészítő ajánlás a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról letölthető. Az Ajánlásban megfogalmazott felsorolás nem teljeskörű, melyet az intézmény típusa, nagysága, egyedi sajátossága szerint egészíthet ki további eszközökkel.

III.3 A bölcsőde szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzése (működési engedély kérése)

A **Szolgáltatói Nyilvántartás** többek között a gyermekjóléti intézmények működését engedélyező hatóságok engedélyezési és ellenőrzési eljárásaihoz kapcsolódó adminisztratív feladatok végrehajtását támogatja. Az OSZIR MŰKENG regisztrációt követően a fenntartó a szükséges dokumentumokat az elektronikus ügyintézés hiteles elektronikus dokumentum szabályai szerint csatolhatja. A **csatolandó dokumentumok körét** a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről **szóló 369/2013. (X.24.) Korm. rendelet szabályozza**. A bejegyzés iránti kérelem benyújtásához csatolandó dokumentumok közül az alábbiakat tárgyaljuk részletesen.

▪ **A bejegyzés iránti kérelem benyújtásához szükséges intézményi dokumentumok:**

- **Alapító Okirat**

Az alapító okirat egy jogi aktus írásba foglalása, mely az intézmény létrehozásra irányul. Az Alapító Okirat mintáját a Magyar Államkincstár okirat mintái közül részletes kitöltési útmutatóval lehet letölteni.

- **Használatba vételi engedély**

- **Szakmai Program**

A bölcsőde szakmai programja a **Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja** alapján az alábbi szempontokat tartalmazza:

- ✓ a szolgáltató, intézmény nevét, székhelyét, telephelyét;
- ✓ az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzőit;
- ✓ a szolgáltatás célját, feladatát, alapelveit, így különösen
- ✓ a megvalósítani kívánt program konkrét bemutatását, a létrejövő kapacitások, a nyújtott szolgáltatáselemek, tevékenységek leírását,
- ✓ az intézményen belüli és más intézményekkel történő együttműködés módját,
- ✓ a feladatellátás szakmai tartalmát, módját, a biztosított szolgáltatások formáit, körét, rendszerességét, valamint a szolgáltatási típusnak megfelelően a gondozási, nevelési, fejlesztési feladatok jellegét, tartalmát, módját;
- ✓ az ellátás igénybevételének módját;

- ✓ a gyermekjóléti szolgáltató, intézmény szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módját;
- ✓ az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályokat;
- ✓ a szolgáltatást nyújtók folyamatos szakmai felkészültsége biztosításának módját, formáit;

A szakmai programhoz **mellékelni kell a szülővel kötendő megállapodás tervezetét, a szervezeti és működési szabályzatot vagy annak tervezetét!**

- **Megállapodás**

A gyermekjóléti alapellátások igénybevételének megkezdése előtt az intézményvezető a szülővel /törvényes képviselővel Megállapodást köt.

A megállapodás tartalmazza:

- ✓ az ellátás kezdetének időpontját,
- ✓ az intézményi ellátás időtartamát (a határozott vagy határozatlan időtartam megjelölését),
- ✓ a gyermek számára nyújtott szolgáltatások és ellátások tartalmát, módját,
- ✓ a személyi térítési díj megállapítására és megfizetésére vonatkozó szabályokat, ha az ellátás térítésdíj-fizetési kötelezettséggel jár,
- ✓ az ellátás megszüntetésének módjait,
- ✓ a gyermek és törvényes képviselője személyazonosító adatait,
- ✓ az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője nyilatkozatát a 33. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatás megtörténtéről.

- **Szervezeti Működési Szabályzat (SZMSZ)**

Az SZMSZ tartalmazza:

- ✓ az intézmény szervezeti felépítésének leírását,
- ✓ a szervezeti ábrát,

- ✓ több személyes gondoskodási forma egy szervezeti keretben történő megszervezése esetén a szervezeti formát,
- ✓ a belső szervezeti tagozódást, a szervezeti egységek megnevezését és feladatkörét,
- ✓ a szervezeti egységek szakmai együttműködésének, az esetleges helyettesítéseknek a rendjét,
- ✓ az intézmény irányítási és működési rendjével kapcsolatos kérdéseket, ideértve a munkáltatói jogok gyakorlásának rendjét,
- ✓ munkaköri leírásokat,
- ✓ házirendet,
- ✓ Belső szabályzatokat (a felsoroltakon kívül a fenntartó döntése alapján kiegészülhet egyéb szabályzatokkal):

- iratkezelési szabályzat
- érdekképviseleti fórum működésének szabályzata
- panaszkezelési szabályzat
- adatkezelési szabályzat
- gyakornoki szabályzat
- felvételi szabályzat
- térítési díj szabályzat

Gazdasági szabályzatok

- számviteli politikát
- pénzkezelési szabályzat
- anyaggazdálkodási, leltár és selejtezési szabályzat
- vagyonvédelmi szabályzat

Műszaki ellátási szabályzatok

- munkavédelmi szabályzat
- tűzvédelmi szabályzat
- gépjármű használati szabályzat

A jogszabály lehetőséget ad a működés megkezdésére **több csoporttal** működtetni kívánt bölcsőde, esetén azzal, hogy a működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontjában az **egy csoporttal** működő intézményre **előírt létszámfeltételeket kell teljesíteni**, illetve a létszámfeltételeket valamennyi munkakörre vonatkozóan - a

működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontját **követő egy évig** - a működő csoportok számától függően kell teljesíteni! Az összes előírt létszámfeltételt - a működő csoportok számától függetlenül - **a működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontját követő egy év elteltével kell teljesíteni**, és az összes előírt létszámfeltétel teljesítését **öt napon belül be kell jelenteni** a működést engedélyező szervnek!

- **A bejegyzés iránti kérelemben a tárgyi feltételek biztosításának bemutatása**

A tárgyi feltételek meglétét az engedélyező szerv helyszíni bejárással ellenőrzi.

III.4 A bölcsőde nyitva tartása

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény a fenntartó által meghatározott napi nyitvatartási időn belül folyamatosan biztosítja a gyermek bölcsődei ellátását. A gyermek napi gondozási ideje legalább négy óra és legfeljebb tizenkét óra. A sajátos nevelési igényű, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek napi gondozási ideje négy óránál kevesebb időtartamban is meghatározható.

- **Ügyelet**

A bölcsőde a napi nyitvatartási időn kívül is biztosíthatja a gyermekek felügyeletét ügyelet keretében. Az ügyelet igénybevételére a fenntartó külön térítés díjat állapíthat meg. Az ügyelet időtartama a **napi három órát nem haladhatja meg** azzal, hogy az ügyelet délután **legfeljebb 19 óráig biztosítható**.

- **Bölcsődék Napja**

A bölcsődében az **április 21-én** vagy ha az heti pihenőnapra vagy munkaszüneti napra esik, az azt követő legközelebbi munkanapon tartott Bölcsődék Napja minden **évben nevelés-gondozás nélküli munkanap**, melynek célja a bölcsődében dolgozók szakmai fejlesztése.

A nevelés-gondozás nélküli munkanapon a bölcsődei ellátás keretében - erre irányuló szülői kérés esetén - a gyermek felügyeletét és étkeztetését biztosítani kell. A szülőket **február 15-éig tájékoztatni** kell a nevelés-gondozás nélküli munkanapról és a nevelés-gondozás nélküli

munkanapon a gyermek felügyelete és az étkeztetés biztosítása iránti igény bejelentésének lehetőségéről.

- **Nyári zárva tartás**

A bölcsőde nyári nyitvatartási rendjét a fenntartó hagyja jóvá. A Gyvt. alapján a fenntartó minden év **február 15-éig** tájékoztatja a szülőket a bölcsőde nyári nyitvatartási rendjéről. A fenntartó a bölcsődei szünet idejére a szülő, törvényes képviselő kérésére gondoskodik a gyermek intézményi gondozásának, nevelésének megszervezéséről.

A nyári zárva tartás időtartamát a fenntartó **legfeljebb öt hétben** határozhatja meg. A zárva tartás időtartamára a szülőtől/törvényes képviselőtől gondozási személyi térítési díj befizetése nem kérhető. A települési önkormányzat **a szünidei gyermekétkeztetést** (értsd: déli meleg főétkeztést) a jogosult bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek számára a bölcsőde zárva tartásának időtartama alatt valamennyi munkanapon **köteles megszervezni**, és ennek keretén belül a szülő, törvényes képviselő kérelmének megfelelő időtartamban az adott gyermek részére biztosítani.

- **Rendkívüli zárva tartás (Gyvt.42/B §/)**

Ha rendkívüli időjárás, járvány, természeti csapás vagy más elháríthatatlan ok miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító bölcsőde vagy valamely bölcsődei csoport működtetése nem lehetséges, az intézményvezető, a településen, fővárosi kerületben működő valamennyi, gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményre kiterjedően a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője a fenntartó egyidejű értesítése mellett - rendkívüli zárva tartást rendel el.

A bölcsőde esetében a nevelési évben **munkanapra elrendelt rendkívüli zárvatartás időtartama alatt**, az intézményi **gyermekétkeztetést** a szülő, más törvényes képviselő kérelmére - **elvitel vagy kiszállítás formájában kell biztosítani.**

Ha a gyermek, a lakóhelyétől, tartózkodási helyétől eltérő településen jár bölcsődébe, és a szülő, törvényes képviselő a gyermek számára az intézményi gyermekétkeztetést igényli, akkor azt a feladatellátásra kötelezett szerv helyett a gyermek lakóhelye, tartózkodási helye szerinti települési önkormányzat biztosíthatja.

Az ügyelet alatti elektronikus nyilvántartási kötelezettség teljesítésének feladatait lásd lent.

III.5 Napi adatszolgáltatási kötelezettség

▪ Igénybevevői Nyilvántartás (KENYSZI*)

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások, szolgáltatások finanszírozásának ellenőrzése céljából, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások finanszírozásának ellenőrzése céljából az intézményvezető nyilvántartást vezet. **Az Igénybevevői Nyilvántartás pontos vezetése finanszírozási jogkövetkezményekkel jár!**

Az Igénybevevői Nyilvántartásban a napi igénybevételt kell rögzíteni a fenntartó adatszolgáltatójának a bölcsőde működési engedélyének első napjától.

Részletes tájékoztatás nyújt a KENYSZI Felhasználói kézikönyve adatszolgáltatók, e-képviselők részére című kiadvány Word, valamint PDF formátumban, amely megtalálható az Igénybevevői Nyilvántartás nyitóoldalán a jobb oldali sávban.

Az ügyeletet igénylő gyermeket a nevelés nélküli munkanapon, valamint a nyári zárva tartás idején **az ügyeletet biztosító intézményben kell jelenteni**, ezért az igénylő gyermeket **az ügyeletet biztosító bölcsődébe kell áthelyezni**. Az ügyeletet biztosító intézményben a gyermekek létszáma **egyetlen napon sem haladhatja meg** a szolgáltatói nyilvántartásban szereplő **férőhelyszám 120%-át**.

III.6 A bölcsődében fizetendő térítési díjra vonatkozó rendelkezések

Intézményi térítési díj megállapítása

A fenntartó a tárgyév április elsejéig a bölcsőde adott évi költségvetése alapján **meg kell állapítsa az egy főre eső szolgáltatási önköltséget**. A szolgáltatási önköltség év közben egy alkalommal korrigálható, ha azt a tárgyidőszaki folyamatok indokolják.

A fenntartó az **önköltség számítását követően meghatározza a gondozás intézményi térítési díját**, amely a Gyvt. 147. § (2) bekezdés szerinti **az élelmezés nyersanyagköltéségével csökkentett szolgáltatási önköltség és a normatív állami hozzájárulás összegének különbözete**. Az élelmezés nyersanyagköltéségének meghatározásakor az általános forgalmi adóval növelt összeget kell figyelembe venni.

A bölcsőde esetében az **intézményi térítési díjat kerekítve külön meg kell határozni a gyermek gondozására, nevelésére, nappali felügyeletére és a vele történő foglalkozásra (a továbbiakban együtt: **gondozására**)**, valamint a **gyermekétkeztetésre** vonatkozóan. Az intézményi térítési díjat több szolgáltatás és ellátás nyújtása esetében is szolgáltatásonként (ellátásonként) kell meghatározni, a közös költségelemek szolgáltatásonkénti (ellátásonkénti) közvetlen költségeinek arányában történő megosztásával.

Az **intézményi térítési díj alapján a fenntartó rendeletében meghatározza a szülő/törvényes képviselő által a bölcsődei ellátásért fizetendő maximalizált személyi térítési díját**. A személyi térítési díj - a gyermekétkeztetés kivételével - nem haladhatja meg az intézményi térítési díj összegét. Ha a fenntartó a gondozásért külön **nem kíván személyi térítési díjat megállapítani**, az intézményi térítési díj összegét **nullában kell meghatározni és írásban dokumentálni**.

Személyi térítési díj megállapítása

▪ Általános szabályok

A személyi térítési díj megállapításánál a gyermek családjában **az egy főre jutó rendszeres havi jövedelmet** kell figyelembe venni.

Az ellátott kiskorú személyi térítési díjának megfizetése a **szülő/törvényes képviselő kötelessége**, aminek a fenntartó rendeletének értelmében az intézménnyel kötött **Megállapodásban rögzített feltételek alapján tesz eleget**.

Az intézmény vezetője elkülönített nyilvántartást vezet, mely nyilvántartás tartalmazza többek között a térítési díjra vonatkozó adatokat, dokumentumokat is. A térítési díj fizetésének dokumentálása a 328/2011.(XII.29.) Korm.rendelet szerinti formanyomtatványon történik.

▪ Gondozás személyi térítési díjának számítása:

A személyi térítési díj megállapításához a szülő/törvényes képviselő kitölti a 328/2011. (XII.29.) Korm. rendelet melléklete szerinti *Jövedelemnyilatkozat a személyi térítési díj megállapításához* elnevezésű formanyomtatványt. A formanyomtatványhoz tartozó részletes kitöltési útmutató segíti a pontos értelmezést, és a csatolandó dokumentumok körét a jövedelem igazolására. A bemutatott jövedelemigazolások alapján kerül meghatározásra a gondozás személyi térítési díjának napi összege figyelembe véve, a Gyvt. 150 § (3) bekezdésében foglaltakat: A személyi térítési díj összege igénybe vevőnként nem haladhatja meg a bölcsődében nyújtott bölcsődei ellátás esetén, ha a fenntartó a bölcsődei ellátás keretében biztosított gyermekétkeztetés mellett a bölcsődei ellátás keretében nyújtott gondozásra is megállapít személyi térítési díjat, és a gyermek nem részesül ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben az egy főre eső jövedelem -, 25%-át, ha a gyermek ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben részesül -, 20%-át.

A bölcsődei gondozás személyi térítési díját - a fenntartó eltérő döntése hiányában - akkor is teljes hónapra kell megállapítani, ha a gyermek az ellátást a hónap nem minden napján veszi igénybe.

▪ **Mentesül a gondozás személyi térítésének megfizetése alól:**

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek,
- a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek,
- a három- vagy többgyermekes család gyermekének,
- az átmeneti gondozásban lévő, az ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban elhelyezett, a nevelésbe vett gyermek,
- a védelembe vett gyermek.

Ezekben az esetekben személyi térítési díj csak az étkezésért kérhető.

▪ **Étkeztetés személyi térítési díjának számítása**

Az intézményi gyermekétkeztetés keretében a bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek részére az ellátási napokon a reggeli főétkezést, a déli meleg főétkezést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezést kell biztosítani.

Az intézményi gyermekétkeztetést ingyenesen kell biztosítani a bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermek számára, amennyiben:

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- tartósan beteg vagy fogyatékos, vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,
- olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval és társadalombiztosítási járulékkal csökkentett összegének 130%-át vagy
- nevelésbe vették.

Az ingyenes étkeztetés személyi térítési díjának megállapításához a szülő/törvényes képviselő kitölti a 328/2011. (XII.29.) Korm. rendelet mellékletében található *„Nyilatkozat ingyenes bölcsődei, mini bölcsődei és óvodai gyermekétkeztetés igénybevételéhez”* formanyomtatványt.

III.7 A bölcsőde finanszírozási rendszere - Önkormányzati Fenntartó esetén

Az **önkormányzatokat** kötött felhasználású támogatás illeti meg az általuk fenntartott bölcsődék kiadásaihoz. A bölcsődék finanszírozási rendszere **feladatalapú**.

A támogatás abban az esetben jár, ha az intézmény a **tárgyév egészében szerepel a szolgáltatói nyilvántartásban**. Amennyiben a bölcsőde **nem egész évben működik**, a támogatás **a működés megkezdését követő hónap 1-jétől**, illetve megszűnése hónapjának utolsó napjáig időarányosan jár. A támogatás lekéréséhez szükséges adatokat az **ebr42 önkormányzati információs rendszeren keresztül a Magyar Államkincstárhoz (MÁK)** lehet benyújtani. A költségvetési támogatások alapjául szolgáló megalapozó felmérés évente 2 alkalommal, májusban és októberben módosítható, amelyről a MÁK tájékoztat és ezzel egyidőben nyitja meg az információs rendszert az adatszolgáltatás elvégzésére. A MÁK egyedi elbírálást jelentő helyzetekben illetve a lekéréssel kapcsolatos felmerült kérdésekben az adott önkormányzathoz kijelölt MÁK ügyintézőn keresztül nyújt tájékoztatást! A MÁK kontakt elérhetősége a tájékoztatóban megtalálható. A központi költségvetés esetleges kiegészítő támogatásának jogcímeiről a MÁK információs rendszerén keresztül tájékozódhat.

III.8 A bölcsőde finanszírozási rendszere - egyházi és nem állami fenntartó esetén

Az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésének megfelelően:

A támogatás igénylésének feltétele, hogy az engedélyes, illetve szolgáltatás a tárgyévben jogerősen be legyen jegyezve a szolgáltatói nyilvántartásba, valamint megfeleljen az adott évi központi költségvetési törvényben, és az Átr.-ben, valamint az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 50. § (1) bekezdésében meghatározott egyéb feltételeknek.

▪ **Az igénylés határideje**

- a tárgyévet megelőző év november 15-e előtt támogatásra jogosult fenntartók részére: tárgyévet megelőző év november 30.
- „új fenntartó” (a tárgyévet megelőző év november 15-e előtt támogatásra nem jogosult fenntartó) esetén a támogatásra való jogosulttá válást követő harminc napon belül.

▪ **Ügyintézéshez szükséges dokumentumok**

A fenntartó igénylését az e célra rendszeresített, a Magyar Államkincstár által elkészített, a szociális- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter által jóváhagyott, és a Magyar Államkincstár honlapján közzétett adatlapon nyújthatja be (Átr. 3. § (1) bekezdés).

A tárgyévet megelőző évben támogatásban nem részesülő fenntartó esetén a támogatás megállapítása iránti eljárás során hitelt érdemlően igazolni kell az Átr. 8. § (1) bekezdésében felsoroltakat.

Az adatváltozást - a változást követő tizenöt napon belül - be kell jelenteni az igazgatóságnak. Ha a bejelentés az Átr. 8. § (1) bekezdés szerinti adatokat is érinti, azokat a bejelentés során hitelt érdemlően igazolni kell. (Átr. 8. § (2) bekezdés).

A Gyvt. megfogalmazásában a bölcsőde olyan bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, amely a gyermekek napközbeni ellátása keretében, a Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja szerint, jogszabályban meghatározott szakirányú végzettséggel rendelkező személy által, akár több csoportban nyújt szakszerű gondozást és nevelést.

IV.1 Gyermekek felvétele a bölcsődébe

- **A bölcsődei felvétel során előnyben kell részesíteni**
 - ha a gyermek szülője, más törvényes képviselője a felvételi kérelem benyújtását követő 30 napon belül igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll,
 - a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket,
 - a három vagy több gyermeket nevelő családban élő gyermeket,
 - az egyedülálló szülő által nevelt gyermeket, és
 - a védelembe vett gyermeket.
- **A bölcsődébe a felvétel iránti kérelem önkéntes, a szülő/örvényes képviselő saját elhatározásából, a jogosultsági feltételek fennállása esetén nyújthatja be.**
- **A gyermek bölcsődei felvételét a szülő hozzájárulásával kezdeményezheti**
 - a körzeti védőnő,
 - a házi gyermekorvos vagy a háziorvos,
 - a család- és gyermekjóléti szolgálat,
 - a gyámhatóság.
- **A bölcsődei ellátás feltételeiről a kérelem benyújtásakor a kérelmezőt tájékoztatni kell: (Gyvt. 33.§)**
 - az ellátás tartamáról és feltételeiről,
 - az intézmény által vezetett, reá vonatkozó nyilvántartásokról,
 - az érték- és vagyonmegőrzés módjáról,
 - az intézmény házirendjéről,
 - panaszjoga gyakorlásának módjáról,
 - a fizetendő térítési, illetve gondozási díjról,

- a gyermek jogait és érdekeit képviselő érdek-képviseleti fórumról.
- **A felvételi kérelemhez az alábbi dokumentumok bemutatása szükséges**
 - a gyermek születési anyakönyvi kivonata,
 - szülő/törv. képviselő személyi okmányai (személyi igazolvány, lakcímkártya),
 - a gyermek TAJ kártyájára, lakcímkártyája.
- **A felvételi kérelemhez az alábbi dokumentumok csatolása szükséges**
 - szülő/törvényes képviselők munkavégzése esetén a munkáltatói igazolások,
 - a munkaerő-piaci részvételt segítő programban, képzésben való részvétel esetén az illetékes munkaügyi központ erről szóló igazolása, nappali rendszerű iskolai oktatásban, a nappali oktatás munkarendje szerint szervezett felnőttoktatásban, felsőoktatási intézményben nappali képzésben való részvétel esetén az erről szóló igazolás,
 - szülő egészségügyi indoka esetén orvosi igazolás,
 - egyéb ok megjelölése esetén az azt alátámasztó irat,
 - a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők esetén az arról szóló határozat,
 - 3 vagy több gyermeket nevelő család esetén, egyedülállóság esetén, tartós betegség esetén a MÁK családi pótlék folyósításáról szóló határozat,
 - védelemben vett gyermek esetén a védelemben vételről szóló gyámhatósági határozat,
 - sajátos nevelési igényű gyermek esetén szakvélemény,
 - korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek esetén a szakértői javaslat, vélemény,
 - körzeti védőnő, házi gyermekorvos vagy házi orvos, család- és gyermekjóléti szolgálat, illetve gyámhatóság ajánlása,
 - írásbeli hozzájárulás a személyes adatok kezeléséhez.

A felvételi döntésről a szülő/törvényes képviselőt írásban kell értesíteni. Amennyiben a szülő/törvényes képviselő a döntést vitatja az értesítés kézhezvételét követő 8 napon belül írásban a fenntartónak címezve, de az intézményvezetőnek nyújthatja be továbbításra kérelmét.

IV.2 A gyermeki jogok védelme

A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, törvényes képviseletének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

A gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben, továbbá az Alaptörvényben meghatározott gyermeki jogok érvényre juttatása érdekében, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel összhangban az Országgyűlés megalkotta az 1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.).

A Gyvt. meghatározza, hogy a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a bölcsőde köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál.

A törvény felsorolja a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjait, akik kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszeri tagok a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének és működtetésének szakmai módszereit alkalmazva járnak el, amelyeket a miniszter az általa irányított minisztérium honlapján közzétesz.

▪ **Gyermekjogi képviselő**

A gyermeki jogok minél szélesebb körű érvényesülése érdekében gondoskodni kell arról, hogy a szülő/törvényes képviselő számára megismerhető legyen a gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, valamint fogadóóráinak helye és időpontja.

- Az intézmény biztosítja a gyermekjogi képviselő részére:
 - ✓ annak odalátogatása során az intézmény területén belül a szülővel négy szemközti beszélgetés lefolytatására alkalmas megfelelő helyiséget
 - ✓ a helyszínen való tájékozódást és az iratokba való betekintés lehetőségét
 - ✓ az érdekképviseleti fórum ülésének időpontjáról való tudomásszerzést.

A gyermekjogi képviselő által írásban tett észrevételekre, megkeresésekre az intézményvezető 15 napon belül köteles válaszolni, illetőleg megtett intézkedéseiről a gyermekjogi képviselőt értesíteni.

▪ **Érdekképviseleti fórum működése a bölcsődében**

A bölcsődei ellátásban részesülők érdekvédelmére a fenntartónak **érdekképviselési fórumot** kell működtetnie. Az intézmény fenntartója meghatározza az ellátásban részesülők érdekvédelmét szolgáló érdekképviselési fórum megalakításának és működésének - jogszabályban meghatározottak szerint kialakított - szabályait.

A Gyvt. 35. § (1) bekezdése szerinti érdekképviselési fórum szavazati jogú választott tagjai

- az ellátásban részesülő gyermek szülei vagy más törvényes képviselői
- az intézmény dolgozóinak képviselői és
- az intézményt fenntartó képviselői

A szülők/törvényes képviselők száma nem lehet kevesebb a dolgozó és a fenntartó képviselőjének összlétszámánál.

Az érdekképviselési fórum az intézmény vezetőjénél véleményt nyilváníthat a gyermeket, érintő ügyekben, valamint javaslatot tehet az intézmény alaptevékenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezéséről, működtetéséről, valamint az ebből származó bevételek felhasználásáról.

Az érdekképviselési fórum egyetértési jogot gyakorol a házirend jóváhagyásánál.

Panaszkezelés

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője a házirendben foglaltak szerint panasszal élhet az intézmény vezetőjénél vagy érdekképviselési fórumánál

- az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,
- a gyermeki jogok sérelme, továbbá az intézmény dolgozói kötelezettségszegése esetén,
- iratbetekintés megtagadása esetén

Az intézmény vezetője, illetve az érdekképviselési fórum a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának lehetséges módjáról. A gyermek szülője vagy törvényes képviselője az intézmény fenntartójához vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat, ha az intézmény vezetője vagy az érdekképviselési fórum 15 napon belül nem küld értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet.

IV.3 A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja

A Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjának (a továbbiakban: Alapprogram) célja, hogy keretet adjon a Magyarországon működő bölcsődei ellátást biztosító intézményben, szolgáltatásban folyó szakmai munkának. Az Alapprogram tartalma és szemlélete összhangban van Magyarország Alaptörvényével, a 3 év alatti korosztály ellátására és nevelésére-gondozására vonatkozó jogszabályokban foglaltakkal, a bölcsődei ellátás keretében végzett nevelés (a továbbiakban: bölcsődei nevelés) hagyományaival, felhalmozott értékeivel, a nemzeti sajátosságokkal, a legújabb koragyermekkorai kutatások eredményeivel. Az Alapprogram fejezetei valamennyi bölcsődei ellátásra (bölcsődére, mini bölcsődére, munkahelyi bölcsődére, családi bölcsődére) vonatkoznak, az egyes ellátási formák sajátosságainak figyelembevételével.

A jogszabályi előírások, a szolgáltatást igénybe vevők szükségletei és az intézményi adottságok alapján a bölcsődei ellátást nyújtó intézménynek, szolgáltatónak helyi szakmai programot kell készíteni, amelynek meg kell felelni az Alapprogramban foglaltaknak.

A bölcsődei nevelés középpontjában a kisgyermek és közvetett módon a kisgyermeket nevelő családok állnak. Az Alapprogram a családra, mint komplex rendszerre tekint, melynek értelmében nem csak a kisgyermek nevelését-gondozását, hanem az egész család támogatását célozza meg.

A folyamatosan aktualizált Alapprogram a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról letölthető.

A bölcsődei nevelés megvalósításának sajátos feltételei

▪ „Saját kisgyermeknevelő”-rendszer

A kisgyermeknevelő a bölcsődei nevelés szakembere, aki személyiségével, nevelői attitűdjével mintát jelent a családok és a gyermekek számára egyaránt.

A „saját kisgyermeknevelő”- rendszer a biztonság és a stabilitás megteremtésének szabályán alapul. A csoport vagy a csoport gyermekeinek egy része tartozik közvetlenül egy kisgyermeknevelőhöz. A „saját kisgyermeknevelő” szoktatja be a gyermeket a bölcsődébe, és a bölcsődébe járás egész időtartama alatt ő a kisgyermek nevelője (felmenőrendszer), aki felelősséggel tartozik a rábízott gyermekekért.

Ő kíséri figyelemmel a kisgyermek fejlődését, tartja számon az egyes fejlődési állomásokat, vezeti az ehhez kapcsolódó szakmai dokumentációt.

A korosztály életkori sajátosságainak megfelelő fejlődési skálákat, megfigyelési módszereket alkalmaz, a kapott információk elemzését, és a következtetések levonását önállóan végzi.

A „saját kisgyermeknevelő”- rendszerben több figyelem jut minden gyermekre, számon lehet tartani a gyermekek egyéni igényeit, problémáit, szokásait, elsősorban a „saját kisgyermeknevelő” segíti át őket a bölcsődei élet során adódó nehézségeken.

▪ **Napirend**

A jól szervezett, folyamatos, ugyanakkor rugalmas napirend a kisgyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, kiszámítható, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását biztosítja, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes kisgyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A napirendben kellő időt szükséges biztosítani a minőségi gondozásra és a szabad játéktevékenységre.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők is. A napirend kialakításának további feltételei a személyi állandóság („saját kisgyermeknevelő”-rendszer), a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a bölcsődei dajkával való összehangolt munka, a kisgyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembevétele.

Családok támogatásának módszerei és lehetőségei

A családok támogatása a családban hatékonyan működő erőforrások felkutatására és ezen erőforrások eredményes működtetésére irányul, amely hozzájárul a család szocializációs funkciójának minél szélesebb körű kibontakozásához. Ez a megközelítés szem előtt tartja a családi nevelés elsődlegességét, a bölcsődei ellátás családi nevelésre való épülését. A

kapcsolattartásnak, tájékoztatásnak több formája van, mindegyik más-más szerepet tölt be, ezért célszerű párhuzamosan minél többet alkalmazni belőlük.

- **A családlátogatás**

A családlátogatás célja a családdal való kapcsolatfelvétel, a kisgyermek és a szülők otthoni környezetben való megismerése. Lehetőség szerint az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt, a kisgyermek ébrenléti idejében kerüljön sor. A családlátogatás arra is lehetőséget nyújt, hogy a szülő bővebben informálódjon a bölcsődei életről, jobban megismerje azokat a kisgyermeknevelőket, akikre gyermekét bízta. A családlátogatás fontos színtere a bizalmi kapcsolat megalapozásának, ami feltétele a későbbi jó együttműködésnek.

- **Beszoktatás (adaptáció) – szülővel történő fokozatos beszoktatás**

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya, az apa vagy más családtag jelenléte biztonságot ad, segíti a kisgyermeknevelő és a gyermek között az érzelmi kötődés kialakulását, ezzel a gyengéd átmenetet, az új környezethez való alkalmazkodást. A szülővel történő fokozatos beszoktatás folyamata során a kisgyermeknevelő tovább építi a bizalmi kapcsolatot a szülővel, információt nyújt számára a bölcsődei nevelés tartalmáról és a kisgyermekfejlődés sajátosságairól.

- **Napi kapcsolattartás**

A napi kapcsolattartás célja a rövid, kölcsönös informálás a kisgyermek érzelmi állapotáról, hangulatáról, az őt érintő napi történésekről, változásokról. Az egyéni igények, kérések megfogalmazására is ezen alkalmakkor kerül sor. Az interakciós helyzetet a pozitív hangvétel jellemzi, de a negatív eseményekről is tényszerű tájékoztatás történik, a szakmai etikai szabályoknak és az időkereteknek megfelelően.

- **Egyéni beszélgetés**

Az egyéni beszélgetés a kisgyermek fejlődéséről szóló részletes, kölcsönös tájékozódást vagy a hosszabb megbeszélést igénylő kérdések, nevelési problémák közös átgondolását szolgáló

találkozási forma. Kezdeményezheti a szülő, a kisgyermeknevelő, a bölcsődevezető. A szakmai kompetencián túlmenő kérdésben egyéb szakember közreműködését kell kérni

- **A szülőcsoportos beszélgetések**

A szülőcsoportos beszélgetések a bölcsődei nevelési évenként legalább három alkalommal szervezett tematikus beszélgetések a csoportba járó kisgyermek szüleit foglalkoztató aktuális nevelési témákról. A csoportos beszélgetéseket a kisgyermeknevelők vezetik, a szülővel kialakított partneri viszonyra építve. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetenciaérzés megtartását. Lehetőség van az egymástól hallott helyzetkezelési módok továbbgondolására, ezáltal a saját viselkedésrepertoár bővítésére. A kisgyermeknevelőktől kapott indirekt megerősítések befolyásolhatják a szülők nevelési szokásait.

- **Szülői értekezlet**

A bölcsődén belül a szülői értekezlet a szülők általános és az adott gyermekcsoportra vonatkozó tájékoztatását, valamint a gyermekeket érintő, a szülővel közösen meghozandó döntések elősegítését szolgálja. Egy nevelési éven belül három alkalommal célszerű szülői értekezletet tartani (beszoktatások előtt, a beszoktatásokat követően és a nevelési év vége felé), de a bölcsődét, vagy az adott gyermekcsoportot érintő különleges helyzetekben rendkívüli szülői értekezlet összehívására is sor kerülhet.

- **Indirekt kapcsolattartási formák**

Az indirekt tájékoztatási formák jól kiegészítik a direkt kapcsolattartási formákat. Az írásbeli tájékoztatók, hirdetőtáblák, honlap, szórólap, közösségi oldalakon való megjelenések lehetőséget adnak az ismeretterjesztésre.

- **A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató kapcsolatrendszere**

A szakmai munka fejlődését, a tudásmegosztást, a jó gyakorlatok elterjedését biztosítja a bölcsődei ellátást nyújtó intézmények, szolgáltatók egymás közötti szoros együttműködése.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató és az óvoda között olyan kölcsönös együttműködésre épülő, tartalmas kapcsolat kialakítása szükséges, amely lehetővé teszi egymás szakmai elveinek, céljainak megismerését, megértését. Fontos a szakmai kompetencia elismerésén alapuló partneri viszony előtérbe helyezése. Különös jelentőséggel bír ez a közös igazgatású integrált intézmények esetében. Mindezek a kisgyermek érzelmi biztonsága folyamatos fejlődésének fenntartását szolgálják, intézményváltásnál segítenek az új környezetbe történő beilleszkedésben.

A kompetenciahatárok kölcsönös tiszteletben tartásával kooperatív kapcsolatokat kell kialakítani mindazokkal a társintézményekkel és szakemberekkel, akikkel a családok kapcsolatba kerülnek/kerülhetnek, illetve akikkel a kapcsolat kialakítása a gyermek egészséges fejlődése, fejlesztése szempontjából szükséges. A korai fejlesztésre, gondozásra jogosult, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében ennek különösen hangsúlyosan kell jelen lennie.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató és a különböző civil szervezetek közötti együttműködés is hozzájárulhat a bölcsődei ellátást igénybe vevő családok szükségleteinek, esetleges speciális igényeinek kielégítéséhez.

▪ **Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások**

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató az alapellátás elsőbbsége mellett családtámogató szolgáltatásokat szervezhet. Ilyen szolgáltatások lehetnek a játszócsoport, az időszakos gyermekfelügyelet, a gyermekhotel, a nevelési tanácsadás, a játék- és eszközkölcsonzés. Mindezeket bármely család igénybe veheti. A kisgyermek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások esetében kiemelten fontos elkülöníteni és meghatározni az alapellátás és a szolgáltatások különbözőségeit és jellemzőit.

A jó minőségű szolgáltatás megvalósításához a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket biztosítani kell.

Valamennyi szolgáltatási forma megvalósításánál figyelembe kell venni a bölcsődei nevelés alapelveit, különösképpen a koragyermekkori intervenció szemléletének befogadását.

A szolgáltatások működtetésénél is kiemelt jelentőségű a kompetenciahatárok betartása.

Az egyes szolgáltatások jellemzőit, az igénybevétel lehetséges módjait valamint a díjazást egyértelműen megfogalmazva, írásban kell rögzíteni.

▪ **Szakmai dokumentáció**

A kisgyermeknevelő által vezetett dokumentáció célja, a gyermekek fejlődésének nyomon követése bölcsődékben és mini bölcsődékben. Az egyéni differenciálás, a tudatos pedagógiai munka, az egyéni differenciálás, a családokkal való kapcsolattartás, a pedagógus önértékelése és a külső értékelés eszköze. Részletesen a IV.5. fejezetben.

IV.4 Családokat támogató alapellátáson túli szolgáltatások

A bölcsődei ellátás keretében - szolgáltatásként - speciális tanácsadás, időszakos gyermekfelügyelet, játszócsoport, nevelési tanácsadás, gyermekhotel, valamint játék- és eszközkölcsonzés nyújtható. Ezeket a szolgáltatásokat a gyermek hatodik életévének betöltéséig lehet igénybe venni. A szolgáltatásokban a gyermekek nevelése-gondozása a bölcsődei nevelés-gondozás alapprogramjában rögzített szakmai elvekhez igazodik.

A személyi és tárgyi feltételek kialakításánál a szakmai elveket valamint az egyes szolgáltatások speciális igényeit egyidejűleg kell figyelembe venni. A szolgáltatásokat igénybe vevő a bölcsődei ellátásban nem részesülő gyermekek a **KENYSZI napi nyilvántartásában nem szerepelnek.**

A külön szolgáltatások térítési díját a fenntartó állapítja meg, figyelembe véve a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 9. § (4) bekezdésében meghatározottakat, azaz **a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, alapellátáson túli szolgáltatásaiért legfeljebb a szolgáltatás önköltségét meg nem haladó mértékű térítés kérhető.**

Az egyes szolgáltatások személyi-tárgyi feltételeit, napirendjét, az igénybevétel lehetséges módjait, valamint a díjazást a Szakmai Programban részletesen szükséges kidolgozni valamint az SZMSZ mellékleteként belső szabályzatba foglalni.

Játszócsoporthat

A játszócsoporthatban a gyermek és a szülő együttes játéklehetősége - a kisgyermeknevelő, bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy segítségével – biztosítható a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoporton kívül önálló csoportban, vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoportban, de nem a bölcsődei ellátás nyújtásával azonos időben.

Időszakos gyermekfelügyelet

Az időszakos gyermekfelügyelet a gyermek számára a szülő által igényelt alkalommal és időtartamban, az e célra kialakított csoportban vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtható szolgáltatás. Ha a bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtják a szolgáltatást, a bölcsődei ellátást és az időszakos gyermekfelügyeletet azonos időben igénybe vevő gyermekek száma nem haladhatja meg az e rendeletben meghatározott, egy bölcsődei csoportban ellátható gyermekek maximális számát.

Gyermekhotel

A gyermekhotel olyan gyermek részére nyújt a szülő által igényelt időtartamú, de akár huszonnégy órás folyamatos ellátást, akiről szülője elfoglaltsága miatt átmeneti ideig nem tud gondoskodni. A szolgáltatás hétfőgén és ünnepepon is biztosítható, időtartama azonban gyermekenként egy nevelési éven belül nem haladhatja meg a tíz ellátási napot.

Főbb Intézményi dokumentáció▪ **Működési dokumentumok**

- Fenntartói rendelet (ek)
- Tanúsítvány
- Alapító Okirat
- Szabályzatok
 - ✓ Szakmai program
 - ✓ Házi rend
 - ✓ Szervezeti és működési szabályzat és mellékletei (lásd. III.3 fejezet)
- Térítési díj megállapításának dokumentumai (önköltségszámítás, intézményi és személyi térítési díj megállapítás, határozatok)
- Szakmai felelősségbiztosítási szerződés (egyházi, nem állami fenntartó esetén)
- Fertőző betegség, tetvesség nyilvántartása
- Intézményi incidensek nyilvántartása
- Éves munkaterv
- KSH Statisztikák , éves beszámoló

▪ **Munkaügyi dokumentumok**

- Kinevezések / munkaszerződések, egyéb munkajogviszonyra irányuló szerződések
- Munkaköri leírások
- Szakképzettséget igazoló dokumentumok
- Nyilatkozatok (adatkezelés-adatvédelem, egészségügyi, kizáró okról szóló)
- Működési nyilvántartásba vétel dokumentációja
- Munkaidő nyilvántartás
- Távolmaradás dokumentációja (szabadság, betegszabadság, gyermekneveléssel összefüggő távolmaradás stb.)
- Működési nyilvántartásba vétel dokumentációja
- Továbbképzési terv (9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet)
- Munkaruha juttatás analitikus nyilvántartása

▪ **Ellátotti dokumentumok**

- Felvételi kérelem

- Egészségi, szociális állapotra vonatkozó igazolás (SNI, tartós betegség szakorvosi igazolása, RGYVK)
- Nyilatkozatok (adatkezelés, jövedelemnyilatkozat, jövedelemigazolás, nyilatkozat gyermekek számáról, egyedülállóság, tájékoztatás igazolása az ellátás feltételeiről)
- Szülővel kötött megállapodás
- 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet mellékletei

A kisgyermeknevelő dokumentációja „Módszertani útmutató a kisgyermekről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséről” 2019. kiadványban részletezett.

▪ **A dokumentációhoz kapcsolódó adatvédelmi szabályok**

Az Európai Unió Általános Adatvédelmi Rendeletnek (GDPR) megfelelően a kisgyermekről vezetett dokumentáció esetében is alapvető szabály az adattakarékosság. A dokumentumokban csak a legszükségesebb adatoknak kell szerepelni. Mivel minden dokumentáció tartalmaz személyes adatokat és információkat a biztonságos tárolásra, a hozzáférés korlátozására nagy hangsúlyt kell helyezni. A gyermek szülője/törvényes képviselője jogosult arra, hogy hozzájáruljon a kezelt adatokhoz, és tájékoztatást kapjon gyermeke személyes adatainak folyamatban lévő kezeléséről, az adatkezelés céljáról, időtartamáról. Az intézményből csak a családfüzet kerülhet kiadásra szigorú adatvédelmi szabályok mentén. A GDPR szabályzatoknak konkrétan tartalmaznia kell a gyermekek fejlődésével kapcsolatos dokumentumokban vezetett adatok körét, az adatkezelés helyi módját, a hozzáférés szabályait.

▪ **Szakmai dokumentáció részei**

- Csoportnapló
- Bölcsődei gyermekfejlődési dokumentáció
- Családi füzet

VI SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ VALAMINT, KORAI FEJLESZTÉSRE ÉS GONDOZÁSRA JOGOSULT KISGYERMEK NEVELÉSE-GONDOZÁSA A BÖLCSŐDÉBEN

Bölcsődében 6 éves korig a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek nevelése és gondozása is végezhető. A sérülés jellegének és súlyosságának megállapítása a megyei és fővárosi szakértői bizottságok feladata.

▪ **A sajátos nevelési igényű gyermekek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek elhelyezési módjai a bölcsődében.**

A bölcsődei gyermekcsoport létszámát jogszabály a 15/1998. (IV. 30) NM rendelet határozza meg. Ennél magasabb létszám szakmailag nem fogadható el, a korosztály speciális igénye, a differenciált nevelés, az Alapprogramban megfogalmazott célok megvalósítása érdekében.

A sajátos nevelési igényű gyermek valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek bölcsődei csoportban (speciális csoportban vagy integráltan/inkluzívan) történő gondozása, nevelése, fejlesztése 2 ép gyermek ellátásához szükséges feltételrendszer biztosításával oldható meg.

- **Teljes integráció:** egy bölcsődei csoportban egy vagy két sajátos nevelési igényű valamint korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek inkluzív nevelése-gondozása történhet.
- **Részleges integráció:** a gondozási egység (két csoportszoba) részeként kell kialakítani. Ebben az esetben az egységen belül az egyik szobában az ép gyermekek, a másik szobában pedig a sajátos nevelési igényű gyermekek valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermekek vannak. Szükséges, hogy a napirend meghatározott részében a két gyermekcsoport együtt legyen.
- **Speciális csoport:** A csoportban 6 év alatti, nagyobb mértékben sérült, felvételtör az ép csoportba nem illeszthető - jelentős fejlődésbeli elmaradást mutató - gyermeket gondoznak, fejlesztenek.

Az SNI valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek ellátásához kapcsolódó feltételeket a fejezetekben külön is tárgyaljuk.

A bölcsődében történő étkeztetés közétkeztetésnek minősül, amelyre vonatkozóan a hatályos élelmiszer-higiéniai előírásokat a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal 2018-ban kiadott – Útmutató a vendéglátás és étkeztetés jó higiéniai gyakorlatához-című kiadványa (továbbiakban: GHP) tartalmaz.

Az útmutató a NÉBIH elektronikus felületén ingyenesen hozzáférhető és letölthető.

▪ **Az útmutató tárgyalja**

- melyek az élelmiszer-vállalkozók kötelezettségei
- milyen feltételeket kell biztosítani a létesítményben
- milyen higiénés szabályok betartása mellett biztonságos az élelmiszer készítése
- milyen előírások vonatkoznak a késztermékre
- milyen tevékenységek, tennivalók biztosítják folyamatosan a megfelelő környezetet az élelmiszer elkészítéséhez

Az útmutató szerkezete átlátható, használata egyszerű, felhasználóbarát. Mellékletében található jogszabály és fogalomgyűjtemény.

A bölcsődei élelmezési feladatokat úgy kell megszervezni és ellátni, hogy feleljen meg a GHP által ismertetett higiénés, közegészségügyi előírásoknak, de ezen kívül gyermekek étrendjére vonatkozó minőségi és mennyiségi előírásoknak is, a megfelelő konyhatechnológiai eljárások alkalmazásával.

▪ **A csecsemő és kisgyermek táplálásánál kiemeleten fontos szempontok**

- A fejlődéséhez szükséges táplálékot szívesen, korának megfelelő módon, megfelelő mennyiségben és minőségben, jó étvággal elfogyassza.
- Örömforrás legyen számára az étkezés. Ebben az időszakban szinte egész életre meghatározhatjuk a táplálkozáshoz való hozzáállását.
- Az étkezés a gyermek és a kisgyermeknevelő közötti jó kapcsolat kialakításának egyik alapvető színtere legyen.

- A táplálék legyen a higiénés követelményeknek megfelelő, korszerű konyhatechnikai eljárásokkal elkészített és élvezhető.

▪ **A kisgyermeknevelő feladatai a kisgyermek táplálása során**

- Megfelelő étkezési körülmények biztosítása (napirend, optimális személyi és tárgyi feltételek)
- A gyermek kompetenciájának figyelembevétele
- Helyes étkezési szokások kialakítása
- Egészségnevelés a korszerű táplálkozás elemeinek megismertetése
- Étkezéssel kapcsolatos eszközhasználat, tárgyismeret
- Felnőtt - gyermek kapcsolat erősítése (bensőséges interakciós helyzet)
- Étkezés közben beszélgetés, ötlet és tanácsadás, ismeretnyújtás

▪ **A bölcsődei étkeztetés táplálkozás-egészségügyi előírásai**

A korosztály élelmezése során szigorú és pontosan meghatározott előírásokat kell betartani, melyet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozási előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (továbbiakban: EMMI rendelet) tartalmaz.

A bölcsődében támogatjuk az egészséges táplálkozási szokások kialakulását, megvalósítva az egészséges minőségi és mennyiségi táplálkozást. Az étlaptervezést élelmezésvezető szakember végzi, diétás étkeztetés esetén dietetikus bevonásával. A bölcsődei étkeztetés esetén az előírt napi energiaszükséglet 75 %-át szükséges biztosítani.

Fontos az együttműködés a bölcsőde, a bölcsődét fenntartó, a közétkeztetést végző és az ételek szállítását végző között, így lesz biztosítható a teljes élelmiszer-láncon át megvalósított tudatos, szakmailag és a jogszabályoknak is megfelelő bölcsődei élelmezés.

Bölcsődei étkeztetés során az előírt napi energiaszükséglet biztosítása 2 fő (reggeli és ebéd) és 2 kísétkézéssel (tízórai és uzsonna) történik. Az étlapot a szülők által jól látható helyre ki kell függeszteni (gyermeköltözőben) és ahol a feltételek adottak online csatornán is. Az étlap részletes információkat tartalmaz az étrendről, tápanyag összetételről, allergén anyagokról. Amennyiben van diétás étkező, az étlapját külön kell tervezni és hasonlóan elérhetővé tenni.

Ha lehetőség van rá, javasolt a bölcsődében az élelmezés témájában „faliújságot” létrehozni, ahol az étlap mellett étkeztetéssel összefüggő képek, receptek, tájékoztatások, népi szokások, jó tanácsok, stb. szerepelhetnek, ezzel is megvalósítva a család-bölcsőde partnerségét, támogatást adva a szülőknek gyermekük élelmezéséhez. Be lehet mutatni, honnan származik az étel, kik dolgoznak azon, hogy a gyermekek minden nap finom, egészséges ételeket fogyaszthassanak el.

Étlaptervezés

A naponta fogyasztandó élelmiszerek vonatkozásában előírás a legalább 3 adag zöldség, vagy gyümölcs, ezekből legalább 1 adag nyers formában, és két adag gabona alapú élelmiszer. 400 ml - 2,8% vagy 3,6 % zsírtartalmú- tej, vagy tejtermék, azonban figyelembe kell venni az adott gyermekek egyéni állapotát, és ahhoz igazítva szükséges ezt az előírást betartani.

▪ **Az egészséges táplálás céljának megfelelően**

- **Cukrozni** a tejkészítményt utólag nem lehet. A közétkeztető saját maga készíthet tejalapú italokat (kakaó, vaníliás tej, fahéjas tej, gyerekkávé), azonban a közétkeztető által készített **tejalapú italok** olyan mértékben tartalmazhatnak hozzáadott cukrot, hogy az élelmezési nap során biztosított össz-cukortartalom 10 élelmezési nap átlagában ne haladja meg a napi összes energiamennyiség 8 százalékát.
- **Tejfölt, tejszínt** csak ételkészítéshez lehet felhasználni, tejszín esetén 10 napban legfeljebb 1 alkalommal.
- A bölcsődében **bő zsiradékban** sült étel nem adható.
- **A szükséges folyadékbevitelt** a tej mellett ivóvízzel, limonádéval vagy teával kell biztosítani, illetve 10 nap alatt 6-szor adható 100%-os gyümölcs, vagy zöldséglé. A **limonádé** olyan mértékben tartalmazhat hozzáadott cukrot, hogy az ne haladja meg a napi összes energiamennyiség 8%-át, 10 élelmezési nap átlagában. Célszerű azonban a cukor mellőzése annak érdekében, hogy az ellátottak, kiváltképp a gyerekek, a természetes ízeket élvezhessék. Édesítőszer az EMMI rendelet 14. § (4) bekezdése szerint három év alatti korcsoportnak – a diétás étkezést igénylő szénhidrátanyagcsere-zavarban szenvedők kivételével – nem adható. Tea esetén preferálni javasolt a **gyümölcssteákat**.

Fekete tea készítéséhez a korábban az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által kiadott „A rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlás közétkeztetők számára” megnevezésű dokumentumban meghatározott mennyiség – 2 g mennyiségű teafű, vagy egy tea filter 1.5 liter vízhez – figyelembevétele javasolt.

- **Nem lehet felhasználni** és adni: 23%-nál magasabb zsírtartalmú húskészítményt, leveskockát, ételízesítőket, energiatalt, cukrozott gyümölcs-, vagy zöldséglét, szörpöt, szénsavas üdítőitalt, édesítőszert, meghatározott adalékanyagokat, száraz hüvelyeseket, sertés és baromfi zsírt. Édességet külön étkezésként. A bölcsődés gyermekek részére az alábbi élelmiszerek, élelmiszercsoportok adása kötelező 10 ételmezési napra számítva, figyelembe véve a napi kétszeri kis és napi kétszeri főétkezést (a részletes nyersanyag-kiszabati előírás a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet táblázat mellékletében található):

- ✓ hús legalább 6, legfeljebb 8 alkalommal
- ✓ húskészítmény legfeljebb 4 alkalommal (23%-nál alacsonyabb zsírtartalmú)
- ✓ hal legalább 1 alkalommal
- ✓ belsőség legfeljebb 3 alkalommal (két alkalommal az ételkészítéshez, egy alkalommal a kísékezés részeként)
- ✓ tojás (legalább 3, legfeljebb 5 db az ételek készítéséhez felhasználtakkal együtt)
- ✓ rizs legfeljebb 1 alkalommal
- ✓ száraztészta legfeljebb 1 alkalommal
- ✓ burgonya legfeljebb 3 alkalommal
- ✓ ízesített tejkészítmény legfeljebb 4 alkalommal
- ✓ teljes kiőrlésű gabona alapú élelmiszer 5 alkalommal

A fentiekből is kitűnik, hogy nagyon összetett feladat az étlap megtervezése az előírások betartásával. Javasolt köreteknek felhasználni a rizs, tészta és burgonya mellé, kölest, kuskuszt, bulgurt... stb. A reggelihez és uzsonnához a szendvicsre feltétnek javasolt a hús és húskészítmények, tejtermékek mellett a zöldség alapú krémek bevezetése is. Az ételek elkészítésének módja, formája, állaga is meghatározó. Figyelemmel kell kísérni az egyes

ételtípusok népszerűségét, ha nem fogyasztják a gyermekek jóízűen, érdemes változtatni az étel készítésének technológiáján, összetételén. Kiragadva egy példát, a brokkoli főzeléket csirkemáj ropogóssal nem biztos, hogy elfogyasztják, de tartalmában ugyanezt az ételt csőben sült formában szívesen eszik a gyerekek. A brokkoli főzelék esetleges kesernyés ízét, pedig nagyon harmonikussá teszi a sárgarépa-brokkoli főzelék.

- Az ételek fogyaszthatósága is fontos kritérium. A kisgyermek előszeretettel eszik külön a feltétet, vagy csak a kenyeret. Ez megelőzhető a szendvicsszendvicskrémek bevezetésével.
- A kenyerek, pékáruk vastagsága, megfelelő méretűre való vágása növeli a fogyasztási kedvet. A vékonyabb, negyedbe szeletelt, vagy nagyobb (6-7 cm széles) csíkokra vágott kenyér könnyebben fogyasztható, mint a vastag 2 cm-es félbe vágott karéj kenyér. Kerülendő azon pékáruk adása, melyek nehezen rághatók, ugyanígy a vastag rostú húsok, vagy fás zöldségek.
- Az EMMI rendeletben meghatározott adagolási útmutató alapján szükséges a gyermekek ételadagját tálalni. Javasolt 12/14 fős csoportban alcsoportonként külön tálalóedényt használni, így nem kell a kisgyermeknevelőknek egymásnak adogatni tálalásnál az edényeket, illetve az adagolásnál a repeta kínálása is bemérhető alcsoportonként. Meghatározott és mindenki számára ismert legyen a merőkanalak űrtartalma, darabos, vagy szeletes ételeknél az egy főre eső darabszámok, a poharak űrtartalma, stb., így biztosítjuk az EMMI rendeletben szereplő előírások megvalósíthatóságát, az egyéni bánásmód megvalósításával párhuzamosan.
- A fokozatosság a csecsemőtáplálás mellett a kisgyermektáplálás során is hangsúlyos alapelv. Az EMMI rendelet 1 éves kortól ír elő kötelezettségeket. Ezek az előírások általánosságokat tartalmaznak, keretet és támpontot adnak az adott korosztály élelmezéséhez, de figyelembe kell venni az adott korosztály fejlődési állapotát, sajátosságait, és egyéni igényeit is. Az 1 éves korú gyermekek táplálását fokozatos átmenettel kell megszervezni, lebonyolítani, melynek helyes kivitelezése a gyermekélelmezésben dolgozó szakemberek feladata valamint fokozott együttműködést és odafigyelést igényel.

- Figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. A csecsemő hozzátáplálása kapcsán már megjelenik a rágásra nevelés, mely a bölcsődei ellátás alatt is alkalmazandó. Ha a gyermeknek van foga, mellyel már elrágja és őrli az ételt, érdemes bevezetni szilárd állagú ételféleségeket az étrendbe, azonban fokozatosan. Először a puhább ételeket, mint pékáruk, péksütemények, és az omlósabb gyümölcsöket, könnyen rágható könnyű szerkezetű kis darabos fehérhúsokat, szendvicsfeltét krémeket, mely a kor előrehaladtával a fogak gyarapodásával és a rágási technika ügyesedésével kiterjeszthető minden rendelet által megengedett ételféleségre.
 - Eleinte az ételek elkészítésénél is preferáljuk a főtt, párolt ételeket, amelyeknél az ételek állaga, az összetevők mérete a kornak megfelelő, kis darabos, vagy reszelt, későbbiekben ez változtatható. A tipegő korosztály számára ez hangsúlyos, mert a nem fejlettségnek megfelelően elkészített étel számos problémát eredményez. A fulladási veszély mellett, a nagy darabos falatokat egyben nyelik le, rágási technikája nem megfelelően alakul ki. Normál esetben az emésztési folyamat már a szájban megkezdődik, a fogak feladata, hogy apróbb darabokra őrlik az ételt, az emésztőnedvek számára jobban hozzáférhetőbb a táplálék. Az egyben, nagyobb darabban lenyelt falatok nem emésztődnek meg megfelelően, kevésbé tudnak felszívódni, így részben, vagy egészben emésztetlenül hagyják el a bélcsatornát, a sok felesleges salakanyag megterheli a bélrendszert is.
- **Diétás táplálás a bölcsődében**
 - Vannak gyermekek, akik bizonyos anyagokra, fűszerekre érzékenyen reagálnak, piros bőrpír keletkezik az arcukon, vagy a szájuk körül. Ilyen lehetnek az oxalát tartalmú ételek (sóska, spenót), és a fokhagyma. Ez esetben a gyermek alapos arcmosása javasolt, és figyelni kell az allergiás reakció erősségét. A szülővel való konzultációt követően lehet dönteni a gyermek további ételmezéséről az érintett napokon. Jellemzően kis reakciót váltanak ki ezek az anyagok, de érdemes jelezni az ételmezésvezetőnek, hátha kerülhetők ebben a nevelési évben ezek az ételféleségek.
 - Az ételallergiában, intoleranciában szenvedő beteg gyermekek részére a diétának megfelelő étrend biztosítása kötelező. A diétás étrend biztosítása iránti igényt a helyi szabályoknak megfelelően kell jeleznie a szülőnek beiratkozáskor. Az igény

bejelentéséhez rendelkeznie kell a gyermeknek érvényes, szakorvos által kiállított igazolással, mely tartalmazza a diéta előírását. Célszerű a felvételi kérelem benyújtásakor már rákérdezni a diétás étkeztetési igényre, hogy mire a gyermek felvétele megtörténik, a diétára szoruló gyermek megfelelő élelmezéséről gondoskodni tudjon az intézmény (tárgyi feltételek, megfelelő alapanyagok, receptúrák, technológia, diétás szakács, dietetikus). A diétás gyermekek táplálása nagy figyelmet igényel, kizárólag a számukra készített és megjelölt ételek és italok adhatók. Az ételek megfelelő jelöléséről a főzőkonyha gondoskodik, szállításuk és tálalásuk is elkülönítve történik. A tálalókocsra lefedve, a kisgyermeknevelők, illetve a bölcsődei dajka számára is egyértelműen, névvel ellátva kerülnek fel a részükre készített italok, ételek, e szerint tálalják az asztalnál a gyermekek részére a diétás ételeket. (Szabó Leventéné 2021.)

1. Bakonyi Anna (2015): A kisgyermekkori játék pedagógiai és pszichológiai összetevői. In: Belovári Anita (szerk.): I. Nemzetközi Kisgyermeknevelési Konferencia. *Tanulmánykötet*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár. 24–44. old.
2. Balázs István (2011, szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkori fejlődés szinterei. Biztos Kezdet Kötetek I. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
3. Balázs István (2011, szerk.): A koragyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
4. Balázs István (szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkori fejlődés szinterei. Biztos Kezdet Kötetek I., Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2012.
5. Barna Mária - Papp Rita - Mramurác Éva: Otthon és a bölcsődében. Alimenta Kiadó, Budapest, 1999.
6. Belovári Anita (2015, szerk.): I. Nemzetközi Kisgyermeknevelési Konferencia Tanulmánykötet. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
7. Berne, Eric: Emberi játszmák. Gondolat, Budapest, 1987.
8. Bodonyi Edit, Busi Etelka, Hegedűs Judit, Magyar Erzsébet és Vizely Ágnes: (2006): Család, gyerek, társadalom. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium
9. Borbély Sjoukje: A szülők és mi. Budapesti Korai Fejlesztő Központ, Budapest, 2012.
10. Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Budapest, 2020.
11. Buda Béla: A házasság és a család mai problémái a társadalomlélektan szempontjából. Budapest, 2013.
12. Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Budapest: Animula, 1994.
13. Busi Etelka: Nevelési szinterek 1. A család. ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Oktatástechnikai Központ, Budapest.
14. Cohen, L. J.: Játékos nevelés. Kulcslyuk Kiadó Kft., Budapest, 2015.
15. Csákvári Judit, Törökné Kovács Gabriella és Cs. Ferenczi Szilvia (2017): A családközpontú pedagógia gyakorlata. CSBO, Budapest
16. Forgas, Joseph P.: A társas érintkezés pszichológiája. Budapest, Gondolat, 1989.
17. Gönczi, Gyuriczáné, Németh, Papné (2019): Módszertani útmutató a kisgyermekokről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséről. Budapest
18. Dr. Majoros Mária: Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése. In: Dr. Darvai Sarolta 2012.
19. F. Lassú Zsuzsa (2011): Gyermek mentálisan sérülékeny családokban. Eötvös Kiadó, Budapest.
20. Fábíánné Kocsis Lenke és Nagyné Varga Ilona (2009, szerk.): Jó gyakorlatok a Biztos Kezdet Programokban. Biztos Kezdet Füzetek 3. Budapest.
21. Forrai Katalin: Ének a bölcsődében. Móra Music, 2017.
22. Forrai Katalin: Jár a baba, jár. Holnap Kiadó, Budapest, 1996.

23. Gyerekek – Szülők – Közösségek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel, a szülőkkel és a közösségekkel végzett munkához a Biztos Kezdet program munkatársai számára. (é. n.). Biztos Kezdet. Budapest.
24. Gyöngy Kinga (2014): A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata. ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.
25. Gyöngy Kinga (szerk.): Első lépések a művészetek felé II. – A vizuális nevelés és az irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban. Dialóg Campus, Budapest, 2015.
26. Gyöngy Kinga: Első lépések a művészetek felé I. Dialóg Campus, 2015.
27. Horváthné Fülepp Éva (szerk.): Báb, játék, bábjáték. Szöveggyűjtemény a korszerű pedagógiai bábjáték és a művészi bábjáték köréből. Didakt Kiadó, Debrecen, 2003.
28. Kádár Annamária, Bodoni Ágnes: Az óvodás- és kisiskoláskor játéka elméleti és módszertani megközelítésben. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2010.
29. Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (2014, szerk.): Órások. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest.
30. Korai fejlesztés a bölcsődében. Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2003.
31. Korintus Mihályné, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit: Játék a bölcsődében – módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2003.
32. Korintus Mihályné, Villányi Györgyné, Mátay Katalin, Badics Tiborné: Gyermekünk gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához
33. Kovácsné Bakosi Éva: A játszóképesség, mint a kisgyermekkel foglalkozók kulcskompetenciája. Hajdúböszörmény, 2008.
34. Lannert Judit (2015): Szülősegítés a kora- és kisgyermekkorban Magyarországon és máshol. In: Esély, 4. sz. 42-61.p.
35. Magyar Bölcsődék Egyesülete: Tudástár módszertani kiadványai. Budapest 2021; 2022.
36. Malcolm, Paul: Kommunikációs készségünk fejlesztése. Trivium Kiadó, Budapest, 1999.
37. Maria Montessori: A gyermek felfedezése. Cartaphilus Könyvkiadó, 2011.
38. Mérei F. és V. Binét Á.: Gyermeklélektan. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2006.
39. Mészáros Ilona (2009): A család változó szerepe a gyermekek szocializációjában In: Kállai Ernő Kovács László (szerk.) Megismerés és elfogadás. Nyitott Könyvműhely, Budapest. 102 - 111 old.
40. Millar, S.: Játékpszichológia. Mecénás Kiskönyvtár, 1997.
41. Módszertani levelek. Magyar Bölcsődék Egyesülete <http://www.magyarbolcsodek.hu/>
42. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. EMMI, 2017.
43. Mramuráczy Éva - Henter Izabella - Szabóné Tóth Zsuzsanna (szerk. Darvay Sarolta): Táplálkozási és ételmezeztani ismeretek. Líceum Kiadó, Eger, 2004.
44. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.

45. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
46. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
47. Nyitrai Ágnes és Darvay Sarolta: A mese és a játék jelenléte a kisgyermekes családok életében. Iskolakultúra, 11. 73–85. 2013.
48. Nyitrai Ágnes, Korintus Mihályné: Játék az első években. EFOP -3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása c. projekt 2017.
49. Páli Judit (2011): Játssz, tanulj és érezd jól magad! – A kisgyermekkorai játék fejlődése. In: Balázs, I. (szerk.): A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
50. Péter, A. (2012): Egészségfejlesztés a bölcsődében. In: Darvay, S. (szerk.): Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 23-53.p. ISBN:978963284268
51. Péter, A.: Egészségfejlesztés a bölcsődében. In: Darvay, S. (szerk.): Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 23-53.p. 2012.
52. Pető Csilla (1998): És ki segít a nevelőnek? Család, gyermek, ifjúság. 3. 40–45.
53. Podráczky Judit (2012, szerk.): Szövetségben. Tanulmányok a család és az intézményes nevelés kapcsolatáról. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
54. Podráczky Judit és Nyitrai Ágnes (2015): Ezek a mai szülők! Kisgyermekkel foglalkozó pedagógusok szülőképeinek néhány jellegzetessége. Képzés és Gyakorlat, 13. 1-2. 359–373.
55. Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001.
56. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Budapest, Gondolat Kiadó, 1984.
57. Steigervald Krisztián: Generációk harca - Hogyan értsük meg egymást? Partvonal Kiadó, Budapest, 2021.
58. Veczkó József: A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest, 1990.
59. Vokony Éva: Kis magyar bölcsőde-történet. Kapocs, I. évf. 2. sz. (2002. okt.) 50–54. o.

Jogsabályok

1. 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
2. 257/2000. (XII. 26.) Korm. Rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról
3. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
4. 369/2013. (X. 24.) Kormányrendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
5. 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól működésük feltételeiről
6. 37/2014. (IV. 30) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról
7. 328/2011. (XII.29) Korm.rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
8. 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről
9. 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról
10. 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról
11. 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
12. 1993. évi III. törvény A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
13. 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
14. 89/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a foglalkozás-egészségügyi szolgálatról
15. 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
16. 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
17. 2018. évi XXXVIII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvénynek az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáról, valamint más kapcsolódó törvények módosításáról

Szakmai anyagok

1. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja MBE, Budapest, 2023.
2. A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai. NRSZH, Budapest, 2012.
3. Anyák Könyve (Pikler szerk.1985) Medicina, Budapest.
4. Göncziné, Gyuriczáné, Németh, Papné: Módszertani útmutató a kisgyermekről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséről. Budapest, 2019.
5. Lajtai Zsoltné Kollár M. (2012): A csecsemő és kisgyerek nevelése-gondozása. In: Dr. Darvai Sarolta (szerk.): Az egészséges csecsemő és kisgyerek fejlődése és gondozása, Eger: Líceum Kiadó, 147. o.
6. Szolgáltatói nyilvántartás (MÚKENG) - Szociális Ágazati Portál <https://szocialisportal.hu><https://szir.tcs.allamkincstar.gov.hu/rendszerek/szolgc3a1tatc3b3inyilvc3a1ntartc3a1s.html> (Letöltés: 2022.05.25.)
7. Támogatás-igénylés - Magyar Államkincstár <https://www.allamkincstar.gov.hu>
8. Tudástár- bölcsődei módszertani kiadványok. MBE, Budapest, 2023.